

The Effect of Information Sharing Behavior in Virtual Social Networks on Social Capital

Seyed Mahdi Narmenji

PhD Candidate in Knowledge and Information Science;
Kharazmi University; Tehran, Iran Email: Mnarmenji63@yahoo.com

Nosrat Riahinina

PhD in Knowledge and Information Science; Professor;
Kharazmi University; Tehran, Iran Email: riahinia@khu.ac.ir

Mohsen Nowkarizi*

PhD in Knowledge and Information Science; Professor;
Ferdowsi University of Mashhad; Iran Email: mnowkarizi@um.ac.ir

Mohammad Zerehsaz

PhD in Knowledge and Information Science; Assistant Professor;
Kharazmi University; Tehran, Iran Email: zerehsaz@khu.ac.ir

Iranian Journal of
**Information
Processing and
Management**

Received: 13, May 2017 | Accepted: 12, Jun. 2018

Abstract: The main purpose of the present study was to assess the effect of the students' information sharing behavior in social network sites on different features of social capital. This research was an applied one for which survey method was employed. The population consisted of all the students studying at the universities in South Khorasan Province affiliated to the Ministry of Science, Research and Technology in the academic year of 1397-1398 (2018-2019). The students were supposed to have a minimum experience of six months in using one of the social network sites such as Telegram, Instagram or WhatsApp. The sample size was 384, which was calculated through the Cochran formula for the unknown population. To test the conceptual model of research and the hypotheses, the Partial Least Squares Approach to Structural Equation Modeling and SmartPLS (version 2) were used. The results of the conceptual model of the study confirmed a positive and significant relationship between the students' information-sharing behavior in social network sites and their social capital and all its four characteristics (interactional, structural, functional and normative). The results also indicated that the demographic variables of gender, field of study and educational level had no significant effect on the relationship between information-sharing behavior in social network sites and social capital.

Keywords: Information Sharing Behavior, Social Network Sites, Social Capital, Students

* Corresponding Author

Iranian Research Institute
for Information Science and Technology
(IranDoc)

ISSN 2251-8223

eISSN 2251-8231

Indexed by SCOPUS, ISC, & LISTA

Vol. 35 | No. 3 | pp. 605-632

Spring 2020

بررسی تأثیر گذاری رفتار اشتراک گذاری اطلاعات در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر سرمایه اجتماعی

سید مهدی نارمنجی

دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی؛
دانشگاه خوارزمی؛ تهران، ایران؛
Mnarmenji63@yahoo.com

نصرت ریاحی نیا

دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی؛ استاد؛
گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی؛ دانشگاه خوارزمی؛
تهران، ایران riahinia@khu.ac.ir

محسن نوکاریزی

دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی؛ استاد؛
گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی؛
دانشگاه فردوسی مشهد؛ مشهد، ایران؛
pnnowkarizi@um.ac.ir

محمد زره‌ساز

دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی؛ استادیار؛
گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی؛ دانشگاه خوارزمی؛
تهران، ایران zerehsaz@khu.ac.ir

دریافت: ۱۳۹۸/۰۵/۱۹ | پذیرش: ۱۳۹۸/۱۰/۱۱ | مقاله برای اصلاح به مدت ۳۰ روز نزد پدیدآوران بوده است.

چکیده: هدف اصلی پژوهش حاضر سنجش تأثیر رفتار اشتراک گذاری دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر ویژگی‌های مختلف سرمایه اجتماعی است. این پژوهش از نوع کاربردی است و به روش پیمایشی انجام شد. جامعه پژوهش شامل کلیه دانشجویان دانشگاه‌های زیر پوشش «وزارت علوم، تحقیقات و فناوری» در استان خراسان جنوبی است که در سال تحصیلی ۱۳۹۷-۱۳۹۸ مشغول به تحصیل بودند و حداقل شش ماه تجربه استفاده از یکی شبکه‌های اجتماعی مجازی «تلگرام»، «اینستاگرام» یا «واتساپ» را داشتند. حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران برای حجم جامعه نامعلوم برابر ۳۸۴ نفر لحاظ گردید. به منظور بررسی مدل مفهومی پژوهش و آزمون فرضیه‌ها از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری با رویکرد حداقل مربعات جزئی و نرم‌افزار «اسمارت پی‌ال‌اس» نسخه ۲ استفاده شد. نتایج پژوهش حاضر در مجموع نشان داد که رفتار اشتراک گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی

نشریه علمی | رتبه بین‌المللی
پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران
(ایرانداک)

شاپا (چاپی) ۲۲۵۱-۸۲۳۳

شاپا (الکترونیکی) ۲۲۵۱-۸۲۳۱

نمایه در SCOPUS، LISTA، ISC، و

jjpm.irandoc.ac.ir

دوره ۳۵ | شماره ۳ | صص ۶۰۵-۶۳۲

بهار ۱۳۹۹

بر سرمایه اجتماعی ایشان و هر چهار ویژگی مورد بررسی آن (تعاملی، ساختاری، کارکردی و هنجاری) تأثیر مثبت و معنادار دارد. یافته‌های پژوهش همچنین حاکی از این بود که متغیرهای جمعیت‌شناختی جنسیت، حوزه تحصیلی و مقطع تحصیلی بر رابطه بین رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات در شبکه‌های اجتماعی مجازی و سرمایه اجتماعی اثرگذار نیست.

کلیدواژه‌ها: رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات، شبکه‌های اجتماعی مجازی، سرمایه اجتماعی، دانشجویان

۱. مقدمه

شبکه‌های اجتماعی مجازی در سال‌های اخیر در کانون توجه کاربران اینترنت قرار گرفته و به بخش جدایی‌ناپذیر زندگی بیشتر افراد تبدیل شده‌اند، به گونه‌ای که تعداد افراد استفاده‌کننده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در سراسر جهان به سرعت در حال افزایش است. در این میان دانشجویان نیز از جمله کاربران عمده شبکه‌های اجتماعی مجازی در ایران هستند و بررسی‌ها حاکی از آن است که اکثریت آن‌ها در این شبکه‌ها عضویت دارند (خلیلی ۱۳۹۴؛ معینی کیا و همکاران ۱۳۹۴).

یکی از رفتارهای عمده کاربران در شبکه‌های اجتماعی مجازی که در قلمرو علم اطلاعات و دانش‌شناسی قرار می‌گیرد، رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات است. اشتراک‌گذاری اطلاعات مؤلفه‌ای مهم از رفتار اطلاعاتی انسان است و آن را می‌توان به عنوان عملی تعریف کرد که اطلاعات را برای دیگر اعضای جامعه، که ممکن است به آن نیاز داشته باشند، دسترس‌پذیر می‌سازد (Gardoni, Spadoni, and Vernadat 2000). اشتراک‌گذاری اطلاعات پدیده پیچیده‌ای است که ابعاد بسیاری را شامل می‌شود (Du 2014). افزون بر این، اشتراک‌گذاری اطلاعات فراگردی یک‌سویه نیست، بلکه مبادله اطلاعات ممکن است چندین فرد را شامل شده و برای هر یک مفید واقع شود (Cannon and Perreault 1999). در واقع، اشتراک‌گذاری اطلاعات فعالیت ضروری در همه کارهای گروهی است و به پیوند دادن گروه‌ها و جوامع کمک شایانی می‌کند (Gitonga 2013). بنابراین، می‌توان انتظار داشت که بین رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات افراد در شبکه‌های اجتماعی مجازی و سرمایه اجتماعی آن‌ها رابطه‌ای وجود داشته باشد، زیرا سرمایه اجتماعی رفتار گروهی را مورد تشویق قرار می‌دهد و باعث می‌شود که اعمال جمعی کارآمدتر باشند (Totterman and Widen-Wulff 2007).

«ایزرایل و راندز» ویژگی‌های شبکه جهت سنجش سرمایه اجتماعی را در سه گروه

دسته‌بندی کرده‌اند:

- ◇ ویژگی‌های ساختاری^۱: اندازه^۲، ترکیب^۳، و تراکم^۴
- ◇ ویژگی‌های تعاملی^۵: شیوه تماس، فراوانی تماس، صمیمت^۶، و دوام رابطه^۷
- ◇ ویژگی‌های کارکردی^۸: انواع حمایت (Israel and Rounds 1987).

«اعتماد» مؤلفه‌ای کلیدی در سنجش سرمایه اجتماعی به حساب می‌آید و به این مؤلفه در نظریه سرمایه اجتماعی به دلیل تأثیرش بر جامعه مدنی تأکید زیادی می‌شود (پیراهری ۱۳۸۸). «فرانک» با استفاده از رویکرد تحلیل شبکه در دو سطح فردی و جمعی شاخص‌هایی را به منظور اندازه‌گیری سرمایه اجتماعی مطرح کرد. یکی از شاخص‌های مهم وی نیز هنجارهای اعتماد بود. برای سنجش این شاخص به‌طور کلی، باید بررسی کرد که فرد تا چه اندازه به شبکه و اعضای آن اعتماد دارد (Franke 2005).

در خارج از کشور پژوهش‌هایی در زمینه رابطه رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات کاربران در شبکه‌های اجتماعی مجازی و سرمایه اجتماعی صورت گرفته است (Kim, Lee 2016; Liou et al. 2016; and Elias 2015). با وجود این، باید توجه داشت که اشتراک‌گذاری اطلاعات پدیده‌ای وابسته به بافت است و عوامل مؤثر بر آن با توجه به زمینه‌ای که در آن اشتراک‌گذاری اطلاعات رخ می‌دهد، متفاوت است (Kim, Lee and Elias 2015). افزون بر این، تفاوت در استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی ممکن است بافت فرهنگی داشته باشد (Tian 2016). نتایج برخی از مطالعات موجود درباره شبکه‌های اجتماعی مجازی حاکی از این است که افراد در فرهنگ‌های مختلف معمولاً از شبکه‌های اجتماعی مجازی به شیوه‌های متفاوت استفاده می‌کنند (Wijesundara 2014; Li & et al. 2018). بنابراین، با توجه به شرایط خاص اجتماعی و فرهنگی حاکم بر جامعه ایران نمی‌توان نتایج حاصل از پژوهش‌های انجام‌شده در خارج از کشور را شاخصی برای رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان ایرانی در شبکه‌های اجتماعی مجازی قرار داد.

نتایج برخی از پژوهش‌های انجام‌شده در حوزه شبکه‌های اجتماعی مجازی حاکی از آن است که به لحاظ متغیرهای جمعیت‌شناختی جنسیت، حوزه تحصیلی و سطح

1. structural characteristics	2. size	3. composition
4. density	5. interactional characteristics	6. intimacy
7. durability	8. functional characteristics	

تحصیلات بین رفتارهای کاربران در این شبکه‌ها تفاوت‌هایی وجود دارد (مرادی و همکاران ۱۳۹۳؛ خلیلی ۱۳۹۴؛ Ramaswami et al. 2014). با توجه به نتایج پژوهش‌های مذکور به نظر می‌رسد که در بررسی رابطه بین رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در این شبکه‌ها و سرمایه اجتماعی توجه به این متغیرهای جمعیت‌شناختی ضروری باشد. با توجه به این که شبکه‌های اجتماعی مجازی به دلیل کارکردهای ارتباطی و تعاملاتی قوی، در محیط‌های دانشگاهی دارای مزایای بسیار هستند، بررسی رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در این شبکه‌ها و تأثیرگذاری آن بر سرمایه اجتماعی آن‌ها می‌تواند به متولیان آموزش عالی کشور کمک کند که درک بهتری از رفتارهای دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی داشته باشند. افزون بر این، آگاهی از تأثیرگذاری رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های مجازی بر ویژگی‌های مختلف سرمایه اجتماعی می‌تواند به طراحان شبکه‌های اجتماعی مجازی داخلی در فراهم‌نمودن بسترهای لازم جهت جذب کاربران، به‌ویژه دانشجویان کمک شایانی نماید. اما در این راستا مشخص نیست که تا چه حد رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان ایرانی در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر سرمایه اجتماعی ایشان تأثیر می‌گذارد؟ رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان ایرانی در این شبکه‌ها کدام‌یک از ویژگی‌های سرمایه اجتماعی را تحت تأثیر قرار می‌دهد؟ تا چه حد متغیرهای جمعیت‌شناختی (جنسیت، حوزه تحصیلی و سطح تحصیلات) در رابطه بین رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی و سرمایه اجتماعی نقش آفرین هستند؟ از این رو، پژوهش حاضر برای یافتن پاسخی مناسب برای این سؤال‌ها و سؤال‌های مشابه طراحی شد.

۲. مدل مفهومی پژوهش

در پژوهش حاضر تأثیر رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر سرمایه اجتماعی و ویژگی‌های آن (ویژگی‌های سرمایه اجتماعی مطرح‌شده توسط «ایزرایل و راندز»، همچنین، هنجارهای اعتماد مطرح‌شده توسط «فرانک») مورد بررسی قرار گرفته است.

از ویژگی‌های ساختاری، شاخص‌های اندازه شبکه و ترکیب شبکه مهم هستند، اما از آنجا که سنجش شاخص تراکم شبکه به دلیل پیچیدگی و چند سطحی بودن روابط در

شبکه‌های اجتماعی مجازی دشوار است، در اینجا از بررسی آن صرف نظر شد. منظور از اندازه شبکه تعداد افرادی است که فرد در شبکه‌های اجتماعی مجازی با آن‌ها در ارتباط و تعامل است. ترکیب شبکه نیز بیانگر نسبت‌های مختلف هر فرد با دیگر افراد حاضر در شبکه‌های اجتماعی مجازی است که در این پژوهش شامل استادان، اعضای خانواده، خویشاوندان نزدیک و دور، دوستان، غریبه‌ها، همسایگان، و همکاران و هم کلاسی‌ها بود. بررسی‌های صورت گرفته در این زمینه حاکی از آن است که افرادی که دارای شبکه گسترده و متنوعی از مخاطبان هستند، نسبت به افرادی که دارای شبکه کوچک‌تر و یکدست‌تری هستند، از سرمایه اجتماعی بیشتری برخوردارند (Valenzuela, Park and Kee, 2009).

ویژگی‌های تعاملی شامل شاخص‌های فراوانی تماس، صمیمیت، شیوه تماس و دوام رابطه است. شاخص شیوه تماس به روش برقراری ارتباط با اعضای شبکه اشاره دارد که در دنیای واقعی شامل ارتباط رو در رو، تماس تلفنی، تماس از طریق نامه‌نگاری و نظایر آن می‌شود. از آنجا که در شبکه‌های اجتماعی مجازی شیوه‌های تماس از تنوع زیادی برخوردار نیست، در این پژوهش از بررسی این شاخص نیز صرف نظر شد. شاخص دوام رابطه نیز به دلیل این که نمی‌توان سنجش دقیقی را برای اندازه‌گیری آن در فضای مجازی مشخص کرد، در این بررسی لحاظ نشد. منظور از صمیمیت، احساس نزدیکی و خودمانی بودن با اعضای شبکه‌های اجتماعی مجازی مورد مطالعه است. فراوانی تماس نیز به تعداد دفعاتی اشاره دارد که فرد با دیگر افراد حاضر در شبکه‌های اجتماعی مجازی ارتباط پیدا می‌کند.

به‌طور کلی، ویژگی‌های تعاملی نظیر فراوانی تماس و میزان صمیمیت در ایجاد سرمایه اجتماعی برای افراد مؤثر هستند، زیرا سرمایه اجتماعی - برخلاف دیگر شکل‌های سرمایه، از سرمایه فیزیکی و سرمایه انسانی گرفته تا سرمایه اقتصادی - بدون حضور دیگران پدید نمی‌آید. بر این اساس، سرمایه اجتماعی تنها زمانی شکل می‌گیرد که اولاً در یک محیط اجتماعی معین (محیط واقعی یا محیط مجازی) انسان‌هایی در برابر یکدیگر قرار گرفته باشند و ثانیاً میان آن‌ها رابطه‌ای شکل گرفته باشد. در واقع، سرمایه اجتماعی بخشی از رابطه اجتماعی و در بطن آن نهفته است و میزان آن در فراگرد یک رابطه اجتماعی می‌تواند افزایش یا کاهش یابد (اجتهادی ۱۳۸۶).

از ویژگی‌های کارکردی، انواع حمایت‌های دریافتی و ارائه‌شده به دانشجویان در

شبکه‌های اجتماعی مجازی مورد توجه است. افراد حمایت‌های متنوعی را از اعضای شبکه اجتماعی خود دریافت می‌کنند و حمایت‌های متنوعی را نیز از اعضای شبکه اجتماعی خود به عمل می‌آورند (گیویان و غلامی ناصرآبادی ۱۳۸۸). البته، حمایت اجتماعی مجازی دارای کیفیتی متفاوت از حمایت اجتماعی واقعی است. زیرا در حمایت اجتماعی مجازی اعضای گروه نمی‌توانند ملاقات فیزیکی داشته باشد (محسنی ۱۳۸۶). به عقیده «ولمن» این که پیوندهای اجتماعی چه نوع حمایتی را ارائه می‌کنند، از اهمیت به‌سزایی برخوردار است (Wellman 1992). «باستانی» انواع حمایت‌های اجتماعی را در شش گروه دسته‌بندی کرده است: مشاوره،^۱ کمک عاطفی،^۲ هم‌نشینی،^۳ خدمات،^۴ کمک مالی^۵ و اطلاعات شغلی^۶ (Bastani 2001). در این پژوهش نیز این شش نوع حمایت اجتماعی در قالب حمایت‌های ارائه‌شده فرد به دیگر افراد حاضر در شبکه‌های اجتماعی مجازی و نیز حمایت‌های دریافتی فرد از دیگر افراد حاضر در این شبکه‌ها مورد بررسی قرار گرفت. از دیدگاه سرمایه اجتماعی، «اعتماد» عامل مهمی در تمایل به اشتراک گذاری اطلاعات است. زمانی که دو طرف در آغاز به یکدیگر اعتماد می‌کنند، تمایل بیشتری برای به‌اشتراک گذاری منابع خود بدون هیچ نگرانی از مورد سوء استفاده قرار گرفتن این منابع از طرف مقابل دارند (انبارکی، جوکار و ابراهیمی ۱۳۹۵). در این پژوهش هنجارهای اعتماد در قالب ویژگی‌های هنجاری مطرح شده و رابطه آن با رفتار اشتراک گذاری اطلاعات دانشجویان مورد بررسی قرار گرفته است. در این خصوص دیدگاه «فرانک» مورد توجه بوده و همان‌طور که پیش‌تر مطرح شد، اعتماد از دیدگاه وی شامل دو شاخص «اعتماد به شبکه» و «اعتماد به اعضای شبکه» است (Franke 2005). منظور از اعتماد به اعضا میزان اعتمادی است که فرد به واقعی و صادق بودن اعضای شبکه‌های اجتماعی مجازی دارد. اعتماد به شبکه نیز بیانگر میزانی است که فرد به توانایی شبکه‌های اجتماعی مجازی در نگهداری اطلاعات به‌اشتراک گذاشته‌شده به‌صورت صحیح و ایمن اطمینان دارد.

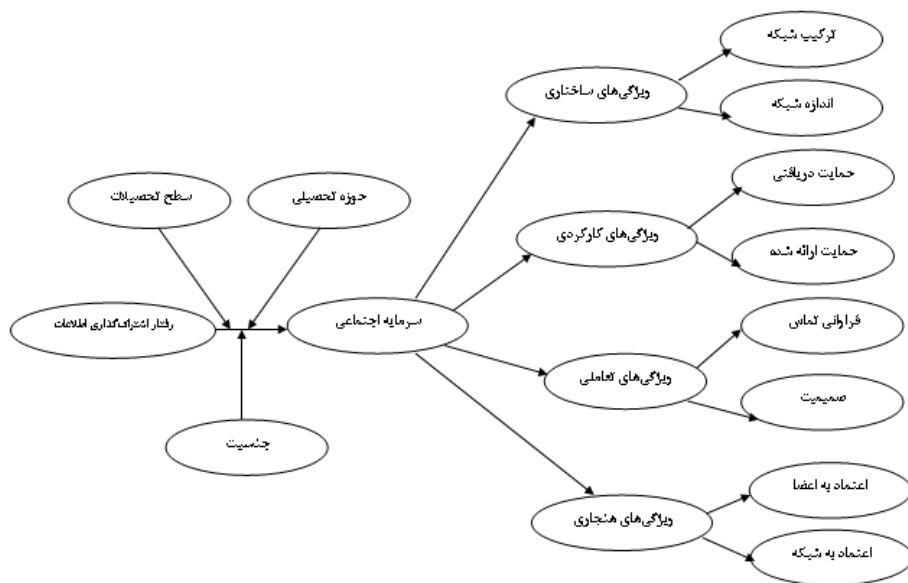
در این پژوهش متغیر سرمایه اجتماعی بر اساس نمرات حاصل از سنجش چهار ویژگی سرمایه اجتماعی مورد بررسی (ویژگی‌های ساختاری، ویژگی‌های تعاملی، ویژگی‌های کارکردی، و ویژگی‌های هنجاری) اندازه‌گیری شده است. متغیر رفتار اشتراک گذاری

1. advice
4. services

2. companionship
5. financial aid

3. emotional aid
6. job information

اطلاعات نیز مربوط به اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی «تلگرام»، «اینستاگرام» و «واتساپ» در فعالیت‌های روزمره‌شان بوده و منظور از اطلاعات نیز هر آن چیزی است که در شبکه‌های اجتماعی مجازی بین افراد رد و بدل می‌شود. بنابراین، با توجه به مباحث مطرح‌شده در خصوص ویژگی‌های مختلف سرمایه اجتماعی و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی کاربران در شبکه‌های اجتماعی مجازی و با در نظر گرفتن اهداف پژوهش، مدل مفهومی پژوهش در قالب شکل ۱، طراحی شد.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

۳. پیشینه پژوهش

در سال‌های اخیر پژوهش‌های زیادی در زمینه شبکه‌های اجتماعی مجازی در داخل کشور صورت گرفته است. اکثر این پژوهش‌ها در ارتباط با میزان استفاده، انگیزه‌های استفاده، و حفظ حریم خصوصی در این شبکه‌ها بوده‌اند (جوادی‌نیا و همکاران ۱۳۹۲؛ مرادی و همکاران ۱۳۹۳؛ خلیلی ۱۳۹۴؛ داستانی و همکاران ۱۳۹۴؛ کیان، یعقوبی ملال و ریاحی‌نیا ۱۳۹۴). اما پیرامون رفتارهای اطلاعاتی کاربران در این شبکه‌ها پژوهش‌های اندکی در داخل کشور انجام شده و تنها چند پژوهش به موضوع اشتراک‌گذاری دانش

در این شبکه‌ها پرداخته‌اند (اناری، عاصمی و ریاحی نیا ۱۳۹۲؛ امیری، انتظاری و مرتجی ۱۳۹۵؛ سعادت‌نسب، تاج‌الدینی و سلیمانی‌نژاد ۱۳۹۵). در پژوهش «عبیدی» نیز رفتار اطلاعاتی کاربران شبکه‌های اجتماعی مجازی مبتنی بر تلفن همراه با تأکید بر جنبه‌های روانی-اجتماعی مورد بررسی قرار گرفته بود (عبیدی ۱۳۹۵).

در پژوهش‌های انجام‌شده در خارج از کشور موضوع اشتراک‌گذاری اطلاعات در شبکه‌های اجتماعی مجازی به‌طور قابل توجهی مورد مطالعه بوده است. در این پژوهش‌ها موضوعاتی از قبیل انواع اطلاعات به‌اشتراک گذاشته‌شده (Ramaswami, et al. 2014; Chia, Geow and Khoo 2015) عادت‌های اشتراک‌گذاری اطلاعات (Chakraborty, Vishik, and Rao 2013) و انگیزه‌های اشتراک‌گذاری اطلاعات در این شبکه‌ها (Oh and Syn 2015; Ghaisani, Handayani and Munajat 2017) مورد بحث قرار گرفته‌اند.

برخی از این پژوهش‌ها بر اساس نظریه سرمایه اجتماعی طراحی شده و در آن‌ها رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات کاربران بر مبنای برخی از شاخص‌های مطرح در این نظریه مورد بررسی قرار گرفته است. البته، در این پژوهش‌ها بیشتر رابطه بین ویژگی‌های ساختاری و هنجاری سرمایه اجتماعی با رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات کاربران در شبکه‌های اجتماعی مجازی مورد توجه قرار گرفته، و به ویژگی‌های تعاملی و کارکردی سرمایه اجتماعی کمتر توجه شده است (Steijn and Schouten 2013; Kim, Lee and Elias 2016; Liou et al. 2016; Gupta and Dhmi 2015; Kang and Namkung 2016; Pang 2018). در خصوص تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر سرمایه اجتماعی و ویژگی‌های آن تاکنون پژوهش‌های زیادی، هم در داخل و هم در خارج کشور انجام شده است. نتایج اکثر این پژوهش‌ها بیانگر تأثیر مثبت استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر سرمایه اجتماعی و ویژگی‌های آن بوده‌اند (آذری و امیدوار ۱۳۹۱؛ عبداللهیان، زاهدی و شیخ انصاری ۱۳۹۲؛ عطایی‌نژاد ۱۳۹۲؛ سلامات ۱۳۹۴؛ عدلی‌پور و دیگران ۱۳۹۴؛ دهقان و مروت ۱۳۹۷؛ Pang 2018; Stutzman 2011; Lin, Zhang and Li 2016; Tian 2016; Phua, Jin and Kim 2017).

۴. فرضیه‌ها

۱. رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر سرمایه اجتماعی آن‌ها تأثیر دارد.

- ۱-۱. رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر ویژگی‌های تعاملی سرمایه اجتماعی تأثیر دارد.
- ۲-۱. رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر ویژگی‌های ساختاری سرمایه اجتماعی تأثیر دارد.
- ۳-۱. رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر ویژگی‌های کارکردی سرمایه اجتماعی تأثیر دارد.
- ۴-۱. رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر ویژگی‌های هنجاری سرمایه اجتماعی تأثیر دارد.
۲. جنسیت، رابطه بین رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی و سرمایه اجتماعی را به‌طور معناداری تعدیل می‌کند.
۳. حوزه تحصیلی، رابطه بین رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی و سرمایه اجتماعی را به‌طور معناداری تعدیل می‌کند.
۴. مقطع تحصیلی، رابطه بین رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی و سرمایه اجتماعی را به‌طور معناداری تعدیل می‌کند.

۵. روش پژوهش

این پژوهش از نوع کاربردی است و به روش پیمایش تحلیلی انجام شده است. جامعه پژوهش شامل کلیه دانشجویان دانشگاه‌های زیر پوشش «وزارت علوم، تحقیقات و فناوری» در استان خراسان جنوبی بود که در سال تحصیلی ۱۳۹۷-۱۳۹۸ مشغول به تحصیل بودند و حداقل شش ماه تجربه استفاده از یکی شبکه‌های اجتماعی مجازی «تلگرام»، «اینستاگرام» یا «واتساپ» را داشتند. با توجه به این که اطلاع دقیقی از تعداد این دانشجویان وجود نداشت، برای تعیین حجم نمونه از فرمول «کوکران» برای حجم جامعه نامعلوم به صورت زیر استفاده شد (سرمد، بازرگان و حجازی ۱۳۹۴):

$$n = \frac{z^2 pq}{d^2}$$

$$n = \frac{(1.96)^2 (.25)}{(0.05)^2} = 384$$

همان‌طور که مشاهده می‌شود، بر اساس فرمول مذکور حجم نمونه برابر ۳۸۴ نفر در این پژوهش لحاظ گردید. نمونه به روش طبقه‌ای تصادفی غیرنسبتی از جامعه مذکور انتخاب شد. طبقات مورد نظر در جامعه مورد بررسی حوزه‌های تحصیلی (علوم انسانی، علوم پایه، فنی و مهندسی، و کشاورزی) بودند و نسبت حضور دانشجویان در نمونه آماری در چهار حوزه مورد بررسی برابر در نظر گرفته شد.

ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته بود. از آنجا که سنجش روایی و پایایی پرسشنامه جزئی از مراحل بررسی برازش مدل اندازه‌گیری در روش مدل‌سازی معادلات ساختاری با رویکرد حداقل مربعات جزئی است، توضیحات مربوط به سنجش روایی و پایایی در این بخش ارائه شده است. پرسشنامه یادشده در بین دانشجویان مورد نظر در دانشگاه‌های مورد بررسی و به تعداد حجم نمونه توزیع شد. پس از پی‌گیری‌های مکرر در مجموع ۳۵۰ (۹۱/۱۵ درصد) پرسشنامه بازگردانده شد. از این تعداد، ۱۵ پرسشنامه تا حد زیادی ناقص بودند به گونه‌ای که استفاده از آن‌ها امکان‌پذیر نبود. بنابراین، با حذف این پرسشنامه‌ها، ۳۳۵ (۸۷/۲۴ درصد) پرسشنامه باقی‌مانده جهت تحلیل داده‌ها مورد استفاده قرار گرفت.

به منظور بررسی مدل مفهومی پژوهش و آزمون فرضیه‌ها از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری با رویکرد حداقل مربعات جزئی و نرم‌افزار «اسمارت پی‌ال‌اس ۱ نسخه ۲» استفاده گردید. پژوهشگران دلایل متعددی را برای استفاده از این نرم‌افزار ذکر نموده‌اند که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از: مناسب بودن برای نمونه‌های کوچک، قابلیت استفاده برای داده‌های غیرنرمال، و امکان استفاده از مدل‌های اندازه‌گیری با یک شاخص (Henseler, Ringle and Sinkovics 2009).

تحلیل به روش مدل‌سازی معادلات ساختاری با رویکرد حداقل مربعات جزئی دارای سه مرحله اصلی (۱) برازش مدل اندازه‌گیری (روابط بین سؤالات و متغیر پنهان)، (۲) برازش مدل ساختاری (روابط بین متغیرهای پنهان)، و (۳) برازش مدل کلی (مجموع مدل‌های اندازه‌گیری و ساختاری) است که در ادامه به آن پرداخته می‌شود.

1. Smart PLS

2. composite reliability (CR)

3. CV-communality (CV-Com)

4. convergent validity

5. divergent validity

۶. برازش مدل اندازه‌گیری (روابط بین سؤالات و متغیر پنهان)

برازش مدل اندازه‌گیری با شاخص‌های معناداری بار عاملی، ضریب آلفای کرونباخ، ضریب پایایی ترکیبی^۲، کیفیت مدل اندازه‌گیری^۳، روایی همگرا^۴ و روایی واگرا^۵ مورد ارزیابی قرار گرفت.

معناداری بار عاملی بین گویه‌ها و متغیرهای پنهان: بار عاملی مقدار عددی است که میزان شدت رابطه بین یک متغیر پنهان و متغیر آشکار مربوطه را طی فرایند تحلیل مسیر مشخص می‌کند. مقدار بار عاملی قابل قبول هر یک از متغیرهای مشاهده‌پذیر با متغیر پنهان مربوطه حداقل ۰/۴ است (Hulland 1999)، که در این جا مقدار بار عاملی استاندارد شده و آماره تی بین هر یک از گویه‌ها و متغیرهای پنهان مربوط به خودشان در تمامی موارد به ترتیب بیشتر از ۰/۴ و ۱/۹۶ به دست آمد.

ضریب آلفای کرونباخ: ضریب آلفای کرونباخ شاخصی سنتی برای بررسی پایایی یا سازگاری درونی بین متغیرهای مشاهده‌پذیر در یک مدل اندازه‌گیری محسوب می‌گردد. سازگاری درونی نشانگر میزان همبستگی بین یک سازه و شاخص‌های مربوط به آن است. شاخص قابل قبول بودن برای این شاخص که نشان‌دهنده پایایی مدل اندازه‌گیری است، حداقل ۰/۷ است (حنفی‌زاده و زارع رواسان ۱۳۹۱). همان‌طور که در جدول ۱، مشاهده می‌شود مقدار آلفای کرونباخ تمامی متغیرهای مرتبه اول، دوم و سوم در حد قابل قبول و بیشتر از ۰/۷ است.

ضریب پایایی ترکیبی: برای بررسی همسانی درونی مدل اندازه‌گیری در «پی‌ال‌اس» از شاخص مدرن‌تری به نام پایایی ترکیبی استفاده می‌شود. این شاخص توسط Werts, Linn and Joreskog (1974) معرفی شده است. در صورتی که مقدار پایایی ترکیبی برای هر سازه بیشتر از ۰/۷ شود، بیانگر پایداری درونی مناسب مدل اندازه‌گیری است که در اینجا میزان این ضریب برای تمامی متغیرها بیشتر از ۰/۷ به دست آمد (جدول ۱).

جدول ۱. نتایج ضریب آلفای کرونباخ، ضریب پایایی ترکیبی، روایی همگرا و کیفیت مدل اندازه‌گیری

نوع سازه*	سازه‌های پژوهش	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	روایی همگرا**	کیفیت مدل اندازه‌گیری
مرتبه سوم	سرمایه اجتماعی	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۶۷	۰/۶۷
مرتبه دوم	ویژگی‌های ساختاری	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۹۳	۰/۹۲
مرتبه اول	اندازه شبکه	۰/۹۸	۰/۹۹	۰/۹۶	۰/۹۱
مرتبه اول	ترکیب شبکه	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۹۳	۰/۹۲
مرتبه دوم	ویژگی‌های تعاملی	۰/۹۵	۰/۹۶	۰/۶۳	۰/۶۳
مرتبه اول	صمیمیت	۰/۹۴	۰/۹۶	۰/۷۷	۰/۷۷
مرتبه اول	فراوانی تماس	۰/۹۸	۰/۹۹	۰/۹۲	۰/۹۲
مرتبه دوم	ویژگی‌های هنجاری	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۸۸	۰/۸۷
مرتبه اول	اعتماد به شبکه	۰/۹۷	۰/۹۸	۰/۸۷	۰/۸۷
مرتبه اول	اعتماد به اعضا	۰/۹۸	۰/۹۸	۰/۹۰	۰/۹۰
مرتبه دوم	ویژگی‌های کارکردی	۰/۹۸	۰/۹۸	۰/۷۲	۰/۷۱
مرتبه اول	حمایت دریافتی	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۹۶	۰/۹۵
مرتبه اول	حمایت ارائه شده	۰/۹۶	۰/۹۷	۰/۷۳	۰/۷۲
مرتبه اول	رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات	۰/۹۵	۰/۹۶	۰/۷۱	۰/۷۱

* سازه مرتبه اول مستقیماً توسط سؤالات پرسشنامه سنجیده می‌شود، ولی سازه‌های مرتبه دوم از مجموع چندسازه مرتبه اول ایجاد می‌شود.

** شاخص میانگین واریانس استخراج شده «ای‌وی‌ای»^۱ برای سازه‌های مرتبه دوم و بالاتر به صورت دستی محاسبه می‌گردد.

کیفیت مدل اندازه‌گیری: کیفیت مدل اندازه‌گیری توسط شاخص اشتراک یا روایی متقاطع محاسبه می‌شود. این شاخص در حقیقت توانایی مدل مسیر را در پیش‌بینی متغیرهای مشاهده‌پذیر از طریق مقادیر متغیر پنهان متناظرشان می‌سنجد. چنانچه این شاخص عدد مثبت را نشان دهد، مدل اندازه‌گیری از کیفیت لازم برخوردار است. برای بررسی کیفیت کل مدل، میانگین این شاخص محاسبه می‌شود. چنانچه این شاخص مثبت باشد، کل مدل اندازه‌گیری از کیفیت مناسبی برخوردار خواهد بود (محسنین و اسفیدانی ۱۳۹۶). همان‌طور

1. Average Variance Extracted (AVE)

که در جدول ۱، مشاهده می‌شود، مقدار شاخص کیفیت مدل اندازه‌گیری برای تمامی متغیرهای مورد بررسی مثبت، و میانگین کل این شاخص برابر $0/82$ به دست آمد که نشان‌دهنده کیفیت مطلوب مدل اندازه‌گیری است.

روایی همگرا: اعتبار همگرا زمانی وجود دارد که امتیازات به دست آمده از دو ابزار در مورد یک مفهوم، همبستگی زیادی با هم داشته باشند. به عبارت دیگر، منظور از روایی همگرا سنجش میزان تبیین متغیر پنهان توسط متغیرهای مشاهده‌پذیر است که با شاخص میانگین واریانس استخراج شده سنجیده می‌شود. حداقل مقدار قابل قبول برای این شاخص $0/5$ است. همان‌طور که در جدول ۱، مشاهده می‌شود، مقدار «ای‌وی‌ای» تمامی متغیرهای مورد بررسی بالاتر از حد مرزی $0/5$ است (حنفی‌زاده و زارع رواسان ۱۳۹۱).

روایی واگرا: روایی واگرا میزان رابطه یک سازه با شاخص‌هایش در مقایسه رابطه آن سازه با سایر سازه‌هاست که در اینجا از طریق آزمون «فورنل-لارکر»^۱ سنجیده شد. در این روش روایی واگرا وقتی قابل قبول است که میزان «ای‌وی‌ای» برای هر سازه بیشتر از واریانس اشتراکی بین آن سازه و سازه‌های دیگر (یعنی مربع مقدار ضرایب همبستگی بین سازه‌ها) در مدل باشد (Fornell and Larcker 1981). جدول ۲، نتایج بررسی روایی واگرا را نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، مقدار جذر «ای‌وی‌ای» متغیرهای پنهان در پژوهش حاضر که در خانه‌های موجود در قطر اصلی ماتریس قرار گرفته‌اند، از مقدار همبستگی میان آن‌ها که در خانه‌های زیرین و راست قطر اصلی تنظیم شده‌اند، بیشتر است. از این رو، می‌توان اظهار داشت که در مدل مورد بررسی، سازه‌ها (متغیرهای پنهان) تعامل بیشتری با سؤالات همان سازه دارند تا با سازه‌های دیگر. به بیان دیگر، روایی واگرایی مدل در حد مناسبی است.

1. Fornell and Larcker

جدول ۲. نتایج روایی و اِگرایی متغیرهای پنهان مرتبه اول به روش «فوردنل و لارکر»

فراوانی تماس	صمیمیت	رفتار اشتراک گذاری	حمایت دریافتی	حمایت ارائه شده	ترکیب شبکه	اندازه شبکه	اعتماد به شبکه	اعتماد به اعضا	
								۰/۹۵	اعتماد به اعضا
							۰/۹۳	۰/۷۸	اعتماد به شبکه
						۰/۹۸	۰/۷۴	۰/۷۵	اندازه شبکه
					۰/۹۶	۰/۷۷	۰/۷۴	۰/۷۴	ترکیب شبکه
				۰/۸۵	۰/۵۴	۰/۵۴	۰/۷۳	۰/۷۱	حمایت ارائه شده
			۰/۹۸	۰/۷۱	۰/۷۵	۰/۷۵	۰/۷۸	۰/۷۹	حمایت دریافتی
		۰/۸۴	۰/۵۳	۰/۷۲	۰/۴۰	۰/۴۰	۰/۵۵	۰/۵۳	رفتار اشتراک گذاری
	۰/۸۷	۰/۶۵	۰/۴۹	۰/۷۰	۰/۵۴	۰/۵۴	۰/۵۱	۰/۴۹	صمیمیت
۰/۹۶	۰/۵۴	۰/۴۰	۰/۷۶	۰/۵۴	۰/۷۹	۰/۷۸	۰/۷۴	۰/۷۵	فراوانی تماس

*متغیرهای پنهان مرتبه دوم و بالاتر در این جدول وارد نمی‌شود.

۷. برازش مدل ساختاری (روابط بین متغیرهای پنهان)

در این قسمت برازش مدل ساختاری با شاخص‌های ضریب مسیر (بتا) و مقادیر معناداری آن، ضریب تعیین R^2 ، شاخص Q^2 ، شاخص افزونگی^۱ مورد ارزیابی قرار گرفت. ضریب مسیر بتا و معناداری آن: شاخص اول بررسی برازش مدل ساختاری، ضریب مسیر بتا و مقدار معناداری آن بین متغیرهای پنهان است. چنانچه مقدار به دست آمده بیشتر از ۱/۹۶ باشد، رابطه در سطح خطای ۰/۰۵ تأیید می‌شود (حنفی زاده و زارع رواسان ۱۳۹۱). همان‌طور که در جدول ۳، ملاحظه می‌شود، مقدار t محاسبه شده بین متغیرهای مستقل و وابسته بزرگ‌تر از ۱/۹۶ بوده و در سطح ۹۵ درصد معنادار است. این موضوع بیانگر

1. redundancy

مناسب بودن مدل ساختاری است.

شاخص ضریب تعیین (R^2): دومین شاخص بررسی مدل ساختاری، ضریب R^2 مربوط به متغیرهای پنهان درون‌زا (وابسته) در مدل است و نشان‌دهنده تأثیر یک متغیر برون‌زا بر یک متغیر درون‌زا است که سه مقدار $0/19$ ، $0/33$ ، و $0/67$ به ترتیب به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی R^2 در نظر گرفته می‌شوند. هرچه R^2 مربوط به سازه‌های درون‌زای یک مدل بیشتر باشد، نشان از برآزش بهتر مدل است (Henseler, Ringle and Sinkovics 2009). مقدار R^2 برای متغیر درون‌زای سرمایه اجتماعی برابر $0/409$ و در حد متوسط قرار دارد. به عبارت دیگر، مقدار R^2 برای سرمایه اجتماعی بیانگر این مفهوم است که رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات توانسته است $40/9$ درصد از تغییرات سرمایه اجتماعی را به‌تنهایی پیش‌بینی کنند و بقیه تغییرات آن مربوط به سایر متغیرها و عواملی است که در مدل نیامده است.

شاخص Q^2 : سومین شاخص بررسی مدل ساختاری است که توسط «استون و گیسر» معرفی شده است. این شاخص قدرت پیش‌بینی مدل در متغیرهای وابسته را مشخص می‌کند. به اعتقاد آن‌ها مدل‌هایی که دارای برآزش بخش ساختاری قابل قبول هستند، باید قابلیت پیش‌بینی شاخص‌های مربوط به سازه‌های درون‌زای مدل را داشته باشند. بدین معنا که اگر در یک مدل، روابط بین سازه‌ها به‌درستی تعریف شده باشند، سازه‌ها قادر خواهند بود تأثیر کافی بر شاخص‌های یکدیگر گذاشته و از این راه فرضیه‌ها به‌درستی تأیید شوند. مقدار Q^2 در مورد تمامی سازه‌های درون‌زا را سه مقدار $0/02$ ، $0/15$ ، و $0/35$ به‌عنوان قدرت پیش‌بینی کم، متوسط و قوی تعیین می‌کند (Geisser 1975). مقدار Q^2 برای متغیر درون‌زای سرمایه اجتماعی برابر $0/26$ به‌دست آمده است. لذا، با توجه به دسته‌بندی شدت قدرت این شاخص می‌توان اظهار داشت که مدل حاضر از قدرت پیش‌بینی متوسطی در خصوص تغییرات سرمایه اجتماعی برخوردار است.

شاخص افزونگی: این شاخص از حاصل ضرب مقادیر اشتراکی سازه‌ها در مقادیر R^2 مربوط به آن‌ها به‌دست می‌آید و نشانگر مقدار تغییرپذیری شاخص‌های یک سازه درون‌زا است که از یک یا چند متغیر برون‌زا تأثیر می‌پذیرد. این شاخص مقدار میانگین افزونگی‌های مربوط به سازه‌های وابسته در یک مدل است و با $\overline{Red}$ نشان داده می‌شود. هرچه مقدار

$\overline{Red}$ بیشتر باشد، نشان از برازش مناسب‌تر بخش ساختاری در یک پژوهش دارد (داوری و رضازاده ۱۳۹۳). در اینجا مقدار $\overline{Red}$ به دست آمده برای متغیر سرمایه اجتماعی ۰/۲۷ است.

جدول ۳. نتایج شاخص‌های برازش مدل ساختاری

مسیر	β	T_value	R ²	Q ²	$\overline{Red}$
رفتار اشتراک‌گذاری ← سرمایه اجتماعی	۰/۶۳۹	۳/۴۴۰	۰/۴۰۹	۰/۲۶	۰/۲۷

۸. برازش مدل کلی (مجموع مدل‌های اندازه‌گیری و ساختاری)

برای بررسی برازش مدل کلی تنها یک شاخص به نام «جی‌اُف»^۱ وجود دارد. حدود شاخص «جی‌اُف» بین صفر و یک بوده و سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵، و ۰/۳۶ به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای «جی‌اُف» معرفی شده است. این شاخص، مجذور ضرب دو مقدار متوسط مقادیر اشتراکی^۲ و متوسط ضریب تعیین^۳ است (Wetzels, Odekerken-) (Schroder, and van Oppen 2009). همان‌طور که در جدول ۴، مشاهده می‌شود، شاخص «جی‌اُف» این مدل ۰/۸۴ به دست آمد که بیانگر مطلوبیت کلی مدل است.

جدول ۴. نتایج برازش کلی مدل

$\overline{R^2}$	Communalities	GOF = $\sqrt{\text{Communalities} \times \overline{R^2}}$
۰/۸۵	۰/۸۳	۰/۸۴

۹. یافته‌ها

در این بخش به آزمون فرضیه‌های اصلی و فرعی پژوهش پرداخته می‌شود.

آزمون فرضیه ۱. رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر سرمایه اجتماعی تأثیر دارد.

همان‌طور که در نمودار ۱، مشاهده می‌شود، ضریب اثر رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر سرمایه اجتماعی دانشجویان به میزان ۰/۶۳۹ برآورد شده است. با توجه به این که مقدار عدد معناداری برابر ۳/۶۲ (جدول ۵) و از ۱/۹۶ بیشتر است، می‌توان گفت که این ضریب مسیر در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار است؛ یعنی

1. Goodness Of Fit (GOF)

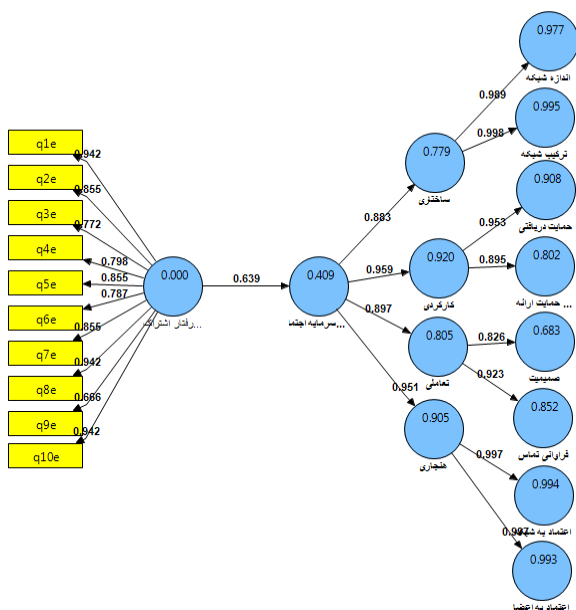
2. Communalit y

3. R Square Average

با احتمال ۹۵ درصد رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر سرمایه اجتماعی آن‌ها تأثیر مثبت و معناداری دارد.

جدول ۵. نتایج برآورد ضریب مسیر استاندارد شده و عدد معناداری بین رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات و سرمایه اجتماعی

فرضیه ۱	ضریب مسیر (B)	مقدار تی (t-value)	نتیجه
رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات ← سرمایه اجتماعی	۰/۶۳۹	۳/۶۲	تأیید

نمودار ۱. مدل با ضرایب مسیر استاندارد شده مربوط به فرضیه اول

آزمون فرضیه ۱-۱. رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر ویژگی‌های تعاملی سرمایه اجتماعی تأثیر دارد.

ضریب اثر رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر ویژگی‌های تعاملی سرمایه اجتماعی به میزان ۰/۶۰۲ برآورد شده است (جدول ۶). مقدار عدد معناداری این رابطه برابر ۳/۵۳۲ و از ۱/۹۶ بیشتر است. بنابراین، می‌توان گفت که این ضریب مسیر در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار است. به عبارت دیگر، با احتمال ۹۵ درصد رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر ویژگی‌های

تعاملی سرمایه اجتماعی آن‌ها تأثیر مثبت و معناداری دارد.

جدول ۶. نتایج برآورد ضریب مسیر استاندارد شده و عدد معناداری بین رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات و ویژگی‌های تعاملی

فرضیه ۱-۱	ضریب مسیر (B)	مقدار تی (t-value)	نتیجه
رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات ← ویژگی‌های تعاملی	۰/۶۰۲	۳/۵۳۲	تأیید

آزمون فرضیه ۱-۲. رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر ویژگی‌های ساختاری سرمایه اجتماعی تأثیر دارد.

ضریب اثر رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر ویژگی‌های ساختاری سرمایه اجتماعی ۰/۴۰۷ است (جدول ۷). با توجه به این که مقدار عدد معناداری این رابطه از ۱/۹۶ بیشتر است ($t=2/832$)، بنابراین، می‌توان گفت که این ضریب مسیر نیز در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار است. به عبارت دیگر، با احتمال ۹۵ درصد رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر ویژگی‌های ساختاری سرمایه اجتماعی آن‌ها نیز تأثیر مثبت و معناداری دارد.

جدول ۷. نتایج برآورد ضریب مسیر استاندارد شده و عدد معناداری بین رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات و ویژگی‌های ساختاری

فرضیه ۲-۱	ضریب مسیر (B)	مقدار تی (t-value)	نتیجه
رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات ← ویژگی‌های ساختاری	۰/۴۰۷	۲/۸۳۲	تأیید

آزمون فرضیه ۱-۳. رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر ویژگی‌های کارکردی سرمایه اجتماعی تأثیر دارد.

همان‌طور که در نمودار ۴، مشاهده می‌شود، ضریب اثر رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر ویژگی‌های کارکردی سرمایه اجتماعی دانشجویان به میزان ۰/۷۷۹ برآورد شده است. با توجه به این که مقدار عدد معناداری برابر ۴/۴۲۲ (جدول ۸) و از ۱/۹۶ بیشتر است، می‌توان گفت که این ضریب مسیر در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار است. به بیانی دیگر، با احتمال ۹۵ درصد رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر ویژگی‌های کارکردی سرمایه

اجتماعی آن‌ها تأثیر مثبت و معناداری دارد.

جدول ۸. نتایج برآورد ضریب مسیر استاندارد شده و عدد معناداری بین رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات و ویژگی‌های کارکردی

فرضیه ۳-۱	ضریب مسیر (B)	مقدار تی (t-value)	نتیجه
رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات ← ویژگی‌های کارکردی	۰/۷۷۹	۴/۲۲۴	تأیید

آزمون فرضیه ۱-۴. رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر ویژگی‌های هنجاری سرمایه اجتماعی ۰/۵۴۵ به دست آمد (جدول ۹). با توجه به این که

مقدار عدد معناداری این رابطه نیز از ۱/۹۶ بیشتر است ($t=3/395$)، بنابراین، می‌توان گفت که این ضریب مسیر نیز در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار است. به عبارت دیگر، با احتمال ۹۵ درصد رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر ویژگی‌های هنجاری سرمایه اجتماعی ایشان نیز تأثیر مثبت و معناداری دارد.

جدول ۹. نتایج برآورد ضریب مسیر استاندارد شده و عدد معناداری بین رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات و ویژگی‌های هنجاری

فرضیه ۴-۱	ضریب مسیر (B)	مقدار تی (t-value)	نتیجه
رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات ← ویژگی‌های هنجاری	۰/۵۴۵	۳/۳۹۵	تأیید

آزمون فرضیه ۲. جنسیت رابطه بین رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی و سرمایه اجتماعی را به‌طور معناداری تعدیل می‌کند.

ضریب اثر تعدیل‌گر جنسیت در رابطه رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر سرمایه اجتماعی در جدول ۱۰، نشان داده شده است ($B=-0/315$). با توجه به این که مقدار عدد معناداری برابر با ۰/۴۴۳ و از ۱/۹۶ کمتر است، می‌توان گفت که این ضریب مسیر در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار نیست. به بیانی دیگر، به احتمال ۹۵ درصد متغیر جنسیت نتوانسته است رابطه بین رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی و سرمایه اجتماعی را به‌طور معناداری تعدیل کند.

جدول ۱۰. برآورد ضریب مسیر استاندارد شده و عدد معناداری اثر تعدیل گر جنسیت بین رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات و سرمایه اجتماعی

فرضیه ۲	ضریب مسیر (B)	مقدار تی (t-value)	نتیجه
رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات* جنسیت ← سرمایه اجتماعی	-۰/۳۱۵	۰/۴۴۳	رد

آزمون فرضیه ۳. حوزه تحصیلی رابطه بین رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی و سرمایه اجتماعی را به‌طور معناداری تعدیل می‌کند.

همان‌طور که جدول ۱۱، نشان می‌دهد، ضریب اثر تعدیل گر حوزه تحصیلی در رابطه رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر سرمایه اجتماعی به میزان ۰/۰۳۰ برآورد شده است. با توجه به این که مقدار عدد معناداری برابر با ۰/۱۵۰ و از ۱/۹۶ کمتر است، می‌توان گفت که این ضریب مسیر در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار نیست. بنابراین، با احتمال ۹۵ درصد می‌توان گفت متغیر حوزه تحصیلی نتوانسته است رابطه بین رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی و سرمایه اجتماعی را به‌طور معناداری تعدیل کند.

جدول ۱۱. نتایج برآورد ضریب مسیر استاندارد شده و عدد معناداری اثر تعدیل گر حوزه تحصیلی بین رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات و سرمایه اجتماعی

فرضیه ۳	ضریب مسیر (B)	مقدار تی (t-value)	نتیجه
رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات* حوزه تحصیلی ← سرمایه اجتماعی	۰/۰۳۰	۰/۱۵۰	رد

آزمون فرضیه ۴. مقطع تحصیلی رابطه بین رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی و سرمایه اجتماعی را به‌طور معناداری تعدیل می‌کند.

ضریب اثر تعدیل گر مقطع تحصیلی در رابطه رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر سرمایه اجتماعی ۰/۰۰۳- است (جدول ۱۲). با توجه به این که مقدار عدد معناداری این رابطه از ۱/۹۶ کمتر است ($t=۰/۰۱۰$)، بنابراین، می‌توان گفت که این ضریب مسیر نیز در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار نیست. به‌عبارت دیگر، با احتمال ۹۵ درصد متغیر مقطع تحصیلی نتوانسته است رابطه بین رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی و سرمایه اجتماعی را به‌طور معناداری

تعدیل کند.

جدول ۱۲. نتایج برآورد ضریب مسیر استاندارد شده و عدد معناداری اثر تعدیل گر مقطع تحصیلی بین رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات و سرمایه اجتماعی

فرضیه ۴	ضریب مسیر (B)	مقدار تی (t-value)	نتیجه
رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات * مقطع تحصیلی ← سرمایه اجتماعی	-۰/۰۰۳	۰/۰۱۰	رد

۱۰. بحث و نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش در مجموع نشان داد که رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر سرمایه اجتماعی آن‌ها تأثیری مثبت دارد. به بیانی دیگر، رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات در این شبکه‌ها منجر به افزایش سرمایه اجتماعی آن‌ها شده است. این موضوع با نتایج برخی از پژوهش‌های انجام‌شده در این حوزه که بیانگر وجود رابطه مثبت بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و سرمایه اجتماعی است (عبداللهیان، زاهدی و شیخ انصاری ۱۳۹۲؛ سلامات ۱۳۹۴؛ عدلی‌پور و همکاران ۱۳۹۴؛ Phua 2017; Pang 2018) مطابقت دارد، اگرچه نتایج برخی پژوهش‌ها حاکی از این است که مهم‌ترین دلیل استفاده دانشجویان ایرانی از شبکه‌های اجتماعی مجازی، سرگرمی است (جوادی‌نیا و همکاران ۱۳۹۲؛ خلیلی ۱۳۹۴؛ داستانی و همکاران ۱۳۹۴؛ و کیان، یعقوبی ملال، و ریاحی‌نیا ۱۳۹۴). اما به نظر می‌رسد که روابط ایجادشده بر اثر اشتراک‌گذاری اطلاعات در این شبکه‌ها منجر به ارتقای سرمایه اجتماعی آن‌ها نیز می‌گردد و سرگرمی هدف اصلی و عمده نبوده است. افزون بر این، از آنجا که روابط و تعاملات اجتماعی شاخص‌ترین مؤلفه سرمایه اجتماعی است (توسلی و موسوی ۱۳۸۴)، به نظر می‌رسد که قابلیت‌های مناسبی که شبکه‌های اجتماعی مجازی به منظور برقراری ارتباط و تعامل با افراد دیگر در اختیار کاربران قرار می‌دهند، در تأثیرگذاری رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در این شبکه‌ها بر سرمایه اجتماعی آن‌ها تا حدودی مؤثر بوده است.

یافته‌های پژوهش همچنین نشان داد که تأثیر رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در این شبکه‌ها بر هر چهار ویژگی سرمایه اجتماعی نیز مثبت و معنادار است. بیشترین ضریب اثر مربوط به ویژگی‌های کارکردی ($B=0/779$) و کمترین آن مربوط به ویژگی‌های ساختاری ($B=0/407$) بود. ویژگی‌های ساختاری شامل شاخص‌های اندازه

شبکه و ترکیب شبکه است. یافته‌های پژوهش «کیم، لی و الیاس» حاکی از آن بود که رابطه معناداری بین اندازه شبکه اجتماعی افراد و رفتارهای اشتراک گذاری اطلاعاتشان در شبکه‌های اجتماعی مجازی وجود ندارد (Kim, Lee and Elias 2015). اما در برخی از پژوهش‌ها بین اندازه شبکه کاربر در «فیس‌بوک» و سرمایه اجتماعی رابطه معناداری یافت شده بود (آذری و امیدوار ۱۳۹۱؛ عطایی‌نژاد ۱۳۹۲). البته، در پژوهش «آذری و امیدوار» بین تجانس دوستان کاربر در «فیس‌بوک» و سرمایه اجتماعی رابطه معناداری مشاهده نشده بود (آذری و امیدوار ۱۳۹۱). در پژوهش «کنگ و نامکونگ» نیز مشخص شد که اندازه شبکه اجتماعی کاربر به‌طوری غیرمستقیم بر اهداف اشتراک گذاری اطلاعات در شبکه‌های اجتماعی مجازی تأثیر معناداری دارد (Kang and Namkung 2016). از آنجا که به نظر می‌رسد بیشترین روابط دانشجویان در این شبکه‌ها با دوستان و هم‌کلاسی‌هایشان است، بنابراین، در صورتی که اندازه شبکه و ترکیب شبکه دانشجویان گسترش یابد، افزایش سرمایه اجتماعی ایشان نیز محقق خواهد شد.

یافته‌های پژوهش حاضر پیرامون بالا بودن ضریب اثر رفتار اشتراک گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر ویژگی‌های کارکردی سرمایه اجتماعی تقریباً با نتایج برخی از پژوهش‌های انجام‌شده در این حوزه مطابقت دارد (دهقان و مروت ۱۳۹۷؛ Stutzman 2011; Tian 2016; Lin, Zhang and Li 2016). به نظر می‌رسد که با توجه به گسترش استفاده از اینترنت به‌ویژه شبکه‌های اجتماعی مجازی حمایت‌های متقابل کاربران از یکدیگر در این محیط به تدریج افزایش یافته است و بسیاری از افراد به دلیل ویژگی‌های خاص این شبکه‌ها از جمله ارزانی و قابل دسترس بودن ترجیح داده‌اند از این رسانه‌ها جهت ارائه یا دریافت حمایت‌های اجتماعی نظیر مشاوره و حمایت عاطفی استفاده نمایند. اما این که آن‌ها در روند اشتراک گذاری اطلاعات در این شبکه‌ها بیشتر از چه افرادی حمایت می‌کنند یا از حمایت چه افرادی بهره‌مند می‌شوند، موضوعی است که در پژوهش‌های آتی باید مورد بررسی قرار گیرد.

یافته‌های مربوط به فرضیه‌های دوم، سوم و چهارم پژوهش نشان داد که متغیرهای جمعیت‌شناختی جنسیت، حوزه تحصیلی و مقطع تحصیلی بر رابطه بین رفتار اشتراک گذاری اطلاعات در شبکه‌های اجتماعی مجازی و سرمایه اجتماعی اثرگذار نبودند. گرچه نتایج برخی پژوهش‌ها حاکی از این بود که بین متغیرهای جمعیت‌شناختی و رفتارهای کاربران در شبکه‌های اجتماعی مجازی رابطه معناداری وجود دارد (مرادی و همکاران ۱۳۹۳؛ خلیلی

۱۳۹۴؛ Chakraborty, Vishik and Rao 2013; Ramaswamiet et al. 2014)، اما در سوی دیگر، یافته‌های پژوهش «عیب‌دی» بیانگر این بود که متغیرهای مقطع تحصیلی و حوزه تحصیلی بر میزان «رفتار اطلاعاتی» کاربران در این شبکه‌ها تأثیری نداشت (عیب‌دی ۱۳۹۵). به نظر می‌رسد که با متداول شدن استفاده از این شبکه‌ها در زندگی روزمره دانشجویان، تفاوت‌های ناشی از متغیرهای جمعیت‌شناختی مذکور کم‌رنگ شده‌اند. به بیانی دیگر، همگان اکنون در هر مقطع تحصیلی امکان استفاده از شبکه‌های اجتماعی را دارند و به وفور از آن‌ها استفاده می‌کنند.

در مجموع، با توجه به تأثیر مثبت رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر سرمایه اجتماعی ایشان پیشنهاد می‌گردد که متولیان آموزش عالی کشور برنامه‌ریزی‌های لازم جهت استفاده مؤثر از این شبکه‌ها در برنامه‌های آموزشی و پژوهشی دانشجویان را بدون توجه به تفاوت‌های مربوط به جنسیت، حوزه تحصیلی و مقطع تحصیلی انجام دهند. این امر افزون بر اعتلای برنامه‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها می‌تواند رشد و شکوفایی فردی و اجتماعی دانشجویان، و به تبع آن رشد فرهنگ اجتماعی جامعه را نیز به دنبال داشته باشد. با توجه به تأثیر مثبت رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات در شبکه‌های اجتماعی مجازی مورد بررسی (اینستاگرام، تلگرام و واتساپ) بر ویژگی‌های هنجاری سرمایه اجتماعی (اعتماد به اعضا و اعتماد به شبکه)، به متولیان شبکه‌های اجتماعی مجازی داخلی نیز پیشنهاد می‌گردد که در رفع موانع اجتماعی-روانی استفاده از شبکه‌های داخلی، که به نظر می‌رسد بیشتر ناشی از عدم اعتماد به این شبکه‌ها باشد، تلاش ویژه‌ای نمایند. افزون بر این، با توجه به تأثیر مثبت رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات در شبکه‌های مورد بررسی بر ویژگی‌های تعاملی و ساختاری سرمایه اجتماعی پیشنهاد می‌گردد متولیان شبکه‌های اجتماعی مجازی داخلی در فراهم آوردن بسترهای سخت‌افزاری و نرم‌افزاری مناسب، به شاخص‌های مربوط به این ویژگی‌ها، به خصوص اندازه شبکه و فراوانی تماس توجه ویژه‌ای نمایند. این امر افزون بر بهبود کاربرپسندی این شبکه‌ها، که ممکن است جذب حداکثری کاربران را به دنبال داشته باشد، در ارتقای سرمایه اجتماعی حاصل از رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات کاربران در این شبکه‌ها نیز مؤثر خواهد بود.

فهرست منابع

- آذری، غلامرضا، و تابان امیدوار. ۱۳۹۱. بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی بر سرمایه اجتماعی. فرهنگ ارتباطات ۲ (۶): ۱۸۱-۲۰۹.
- اجتهادی، مصطفی. ۱۳۸۶. سرمایه اجتماعی. پژوهشنامه علوم انسانی ۵۳: ۱-۱۲.
- امیری، مقصود، علی انتظار، و نجمه مرتجی. ۱۳۹۵. الگوی رفتار اشتراک دانش متخصصان ایرانی در شبکه‌های اجتماعی تخصصی: شناسایی شاخص‌ها. تعامل انسان و اطلاعات ۳ (۳): ۶۶-۸۱.
- اناری، فاطمه، عاطفه عاصمی، و نصرت ریاحی‌نیا. ۱۳۹۲. بررسی میزان استفاده از ابزارهای شبکه‌های اجتماعی در به اشتراک گذاری دانش بین کتابداران دانشگاه اصفهان. دانش‌شناسی (علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات) ۶ (۲۰): ۱۰-۲۳.
- انبارکی، سحر، عبدالرسول جوکار، و سعیده ابراهیمی. ۱۳۹۵. بررسی اثرات مستقیم و غیرمستقیم عامل اعتماد بر تمایل به اشتراک دانش در جوامع مجازی علمی با استفاده از مدل تحلیل عاملی ساختاری. کتابداری و اطلاع‌رسانی ۱۹ (۱): ۳-۳۱.
- پیراهری، نیر. ۱۳۸۸. سرمایه اجتماعی در نظریات جدید. پژوهشنامه علوم اجتماعی ۳ (۳): ۱۰۹-۱۳۱.
- توسلی، غلام‌عباس و مرضیه موسوی. ۱۳۸۴. مفهوم سرمایه در نظریات کلاسیک و جدید با تأکید بر نظریه‌های سرمایه اجتماعی. نامه علوم اجتماعی ۲۶: ۱-۳۲.
- جوادی‌نیا، علیرضا، مرتضی عرفانیان، محمدرضا عابدینی، مجید عسکری، علی عباسی، و بیتا بیجاری. ۱۳۹۲. الگوی استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند. طب و تزکیه ۲۲ (۲): ۳۹-۴۴.
- حنفی‌زاده، پیام، و احد زارع‌رواسان. ۱۳۹۱. روش تحلیل ساختارهای چندسطحی با استفاده از نرم‌افزار SmartPLS تهران: ترمه.
- خلیلی، لایلا. ۱۳۹۴. استفاده دانشجویان از شبکه‌های اجتماعی. تعامل انسان و اطلاعات ۲ (۱): ۵۹-۷۳.
- داستانی، میثم، جواد کرامتی، علی پورفاطمی، و علی اکرامی. ۱۳۹۴. دلایل و انگیزه استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گناباد. علم‌سنجی کاسپین ۲ (۲): ۲۴-۲۷.
- داوری، علی، و آرش رضازاده. ۱۳۹۳. معادلات ساختاری با نرم‌افزار PLS. تهران: جهاد دانشگاهی.
- دهقان، حسین و برزو مروت. ۱۳۹۷. بررسی رابطه میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی با روابط اجتماعی دانش‌آموزان. علوم خبری ۲۵: ۱۰۳-۱۳۰.
- سرمد، زهره، عباس بازرگان، و الهه حجازی. ۱۳۹۴. روش‌های تحقیق در علوم رفتاری. تهران: آگه.
- سعادت‌نسب، راضیه، اورانوس تاج‌الدینی، و عادل سلیمانی‌نژاد. ۱۳۹۵. آیا کاربران کتابخانه‌های عمومی از شبکه‌های اجتماعی برای اشتراک دانش استفاده می‌کنند؟ یک مطالعه کیفی. علوم و فنون اطلاعات ۱ (۲): ۸۱-۱۰۲.

سلامات، رقیه. ۱۳۹۴. بررسی تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر سرمایه اجتماعی دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی. دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی.

شاوردی، تهمینه. ۱۳۹۶. سرمایه اجتماعی در شبکه‌های اجتماعی واقعی و مجازی (مورد مطالعه: دختران دانشجوی دانشگاه‌های شهر تهران). *توسعه اجتماعی* ۱۱ (۳): ۶۷-۹۶.

عبداللهیان، حمید، محمدجواد زاهدی، و مهین شیخ انصاری. ۱۳۹۲. تبیینی بر رابطه کاربران در فیس‌بوک و سرمایه اجتماعی پیوندبخش. *مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران* ۲ (۲): ۲۶۷-۲۹۳.

عبیدی، نرگس. ۱۳۹۵. رفتار اطلاعاتی کاربران در شبکه‌های اجتماعی و پیام‌رسان مبتنی بر تلفن همراه با تأکید بر جنبه‌های روانی-اجتماعی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی. دانشگاه بیرجند، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی.

عدلی‌پور، صمد، احمد میرمحمدتبار، سیمین افشار، و مریم سهرابی. ۱۳۹۴. تأثیر شبکه اجتماعی کلوب بر سرمایه اجتماعی دختران و زنان شهر تبریز. *مطالعات جامعه‌شناختی جوانان* ۶ (۱۹): ۹۹-۱۲۰.

عطایی‌نژاد، نجمه. ۱۳۹۲. بررسی رابطه کاربری فیس‌بوک با سرمایه اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی. دانشگاه الزهراء، دانشکده اقتصاد و حسابداری.

کیان، مرجان، نیما یعقوبی ملال، و نصرت ریاحی‌نیا. ۱۳۹۴. واکاوی نقش و کاربرد شبکه‌های اجتماعی مجازی برای دانشجویان. *فناوری آموزش و یادگیری* ۱ (۳): ۶۹-۸۸.

گیویان، عبدالله، و احمد غلامی ناصرآبادی. ۱۳۸۸. سرمایه اجتماعی شبکه و اینترنت: بررسی ویژگی‌های ساختاری و کارکردی و تعاملی کاربران دانشجو از اینترنت. *رادیو تلویزیون* ۵ (۸): ۳۴-۵۷.

محسنی، منوچهر. ۱۳۸۶. *جامعه‌شناسی جامعه اطلاعاتی*؛ ویرایش دوم. تهران: دیدار.

محسنین، شهریار، و محمدرحیم اسفیدانی. ۱۳۹۶. *معادلات ساختاری مبتنی بر رویکرد حداقل مربعات جزئی به کمک نرم افزار: TSmart-PLS* آموزشی و کاربردی. تهران: مهربان‌نشر.

مرادی، شهاب، مجتبی رجب‌پور، فرحناز کیان ارثی، نادر حاجلو، و ناهید رادبخش. ۱۳۹۳. انگیزه‌های استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی. *فرهنگ در دانشگاه اسلامی* ۴ (۱): ۹۵-۱۱۸.

معینی‌کیا، مهدی، عادل زاهد بابلان، ابراهیم آریانی، و علی خالق‌خواه. ۱۳۹۴. بررسی اهداف و انگیزه‌های دانشجویان از کاربری شبکه‌های اجتماعی مجازی (مطالعه موردی دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه‌های تهران، علامه طباطبایی، شهید بهشتی و محقق اردبیلی). *رسانه* ۲۶ (۴): ۱۰۵-۱۳۰.

References

- Bastani, S. 2001. Middle class community in Tehran: Social network, social support and marital relationships. Ph.D. dissertation. University of Toronto.
- Cannon, J. P. J., and W. D. Perreault. 1999. Buyer-seller relationships in business markets. *Journal of*

- Marketing Research* 36 (4): 439–460.
- Chai, S., S. Das, and H. R. Rao. 2011. Factors affecting bloggers' knowledge sharing: An investigation across gender. *Journal of Management Information Systems* 28 (3): 309-342.
- Chakraborty, R., C. Vishik, and H. Raghav Rao. 2013. Privacy preserving actions of older adults on social media: Exploring the behavior of opting out of information sharing. *Decision Support System* 55 (4): 948-956.
- Chia, J., J. C. L. Geow, and C. S. G. Khoo. 2015. Characteristics of information shared on Facebook: An exploratory study. In *proceedings of the 6th international conference on Asia-Pacific library and information education and practice, Manila, Philippines, October 28-30, 2015*. <http://www.ntu.edu.sg/home/assgkhoo/papers> (accessed May 8, 2018).
- Du, J. 2014. The information journey of marketing professionals: Incorporating work task-driven information seeking, information judgments, information use, and information sharing. *Journal of the Association for Information Science and Technology* 65 (9): 1850–1869.
- Fornell, C., and D. F. Larcker. 1981. Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of marketing research* 18: 39-50.
- Franke, S. 2005 *Measurement of social capital reference document for public policy research, development, and evaluation*. Toronto: Canada.
- Gardoni, M., M. Spadoni, and F. Vernadat. 2000. Harnessing non-structured information and knowledge and know-how capitalisation in integrated engineering: Case study at aerospatiale matra. *Concurrent Engineering* 8 (4): 281–296.
- Geisser, S. 1975. The predictive sample reuse method with applications. *Journal of the American Statistical Association* 70: 320-328.
- Ghaisani, A. P., P. W. Handayani, and Q. Munajat. 2017. Users' Motivation in Sharing Information on Social Media. *Procedia Computer Science* 124: 530–535.
- Gitonga, M. M. A. 2013. *Information sharing among humanitarian organizations in Kenya*. M.A. thesis. University of Nairobi.
- Gupta, A., and A. Dhami. 2015. Measuring the impact of security, trust and privacy in information sharing: A study on social networking sites. *Journal of Direct, Data and Digital Marketing Practice* 17 (1): 43-53.
- Henseler, J., C. M. Ringle, and R. R. Sinkovics. 2009. The use of partial least squares path modeling in international marketing. *Advances in international marketing* 20: 277-320.
- Hulland, J. 1999. Use of partial least squares (PLS) in strategic management research: A review of four recent studies. *Strategic Management Journal* 20 (2) 195–204.
- Israel, B. A., and K. A. Rounds. 1987. Social networks and social support: A synthesis for health educators. In W. B. Ward, S. K. Simonds, P. D. Mullen, and M. Becker (editors). *Advances in health education and promotion: A research annual* (Vol. 2: 311 -351). Greenwich, CN: Jai Press Inc.
- Kang, J. W., and Y. Namkung. 2016. Restaurant Information Sharing on Social Networking Sites: Do Network Externalities Matter? *Journal of Hospitality & Tourism Research* 40 (6): 739-763.
- Kim, J., C. Lee, and T. Elias. 2015. Factors affecting information sharing in social networking sites amongst university students: Application of the knowledge-sharing model to social networking sites. *Online Information Review* 39 (3): 290-309.
- Li, Y., X. Wang, X. Lin, and M. Hajli. 2018. Seeking and sharing health information on social media: A net valence model and cross-cultural comparison. *Technological Forecasting & Social Change* 126: 28-40.
- Lin, X., D. Zhang, & Y. Li. 2016. Delineating the dimensions of social support on social networking sites and their effects: A comparative model. *Computers in Human Behavior* 58: 421–430.

- Liou, D. K, W. H. Chih, L. C. Hsu, and C. Y. Huang. 2016. Investigating information sharing behavior: the mediating roles of the desire to share information in virtual communities. *Inf Syst E-Bus Manage* 14 (2): 187-216.
- Oh, S. and S. Y. Syn. 2015. Motivations for sharing information and social support in social media: A comparative analysis of Facebook, Twitter, Delicious, YouTube, and Flickr. *Journal of the Association for Information Science and Technology* 66 (10): 2045-2060.
- Pang, H. 2018. Understanding the effects of WeChat on perceived social capital and psychological well-being among Chinese international college students in Germany. *Aslib Journal of Information Management* 70 (3): 288-304.
- Phua, J., S. V. Jin, and J. I. Kim. 2017. Uses and gratifications of social networking sites for bridging and bonding social capital: A comparison of Facebook, Twitter, Instagram, and Snapchat. *Computers in Human Behavior* 72: 155-122.
- Ramaswami, C., M. Murugathan, P. Narayanasamy, and C. S. G. Khoo. 2014. A survey of information sharing on Facebook. In *Proceedings of ISIC, the Information Behaviour Conference, Leeds, 2-5 September, 2014: Part 1*. <http://InformationR.net/ir/19-4/isic/isicsp8.html> (accessed Feb. 3, 2018).
- Steijn, W. M. P., and A. P. Schouten. 2013. Information sharing and relationships on social network sites. *Cyberpsychology, Behaviour, & Social Networking* 16 (8): 582-587.
- Stutzman, F. D. 2011. Networked Information Behavior in Life Transition. Ph.D. dissertation. University of North Carolina.
- Tian, X. 2016. Network domains in social networking sites: expectations, meanings, and social capital. *Information, Communication & Society* 19 (2): 188-202.
- Totterman, A., and G. Widen-Wulff. 2007. What a social capital perspective can bring to the understanding of information sharing in a university context. *Information Research*, 12 (4). <http://InformationR.net/ir/12-4/colis/colis19.html>. (accessed May 2, 2018).
- Valenzuela, S., N. Park, and K. Kee. 2009. Is there social capital in a social network site? Facebook use and college students' life satisfaction, trust, and participation1. *Journal of Computer-Mediated Communication* 14 (4): 875-901
- Wellman, B. 1992. Which types of ties and networks provide what kinds of social support. *Advances in group processes* 9: 207-235.
- Werts, C. E., R. L. Linn, and K. G. Joreskog. 1974. Intraclass reliability estimates: testing structural assumptions. *Educational and Psychological Measurement* 34 (1): 25-33.
- Wetzels, M., G. Odekerken-Schroder, and C. van Oppen. 2009. Using PLS Path Modeling for Assessing Hierarchical Construct Models: Guidelines and Empirical Illustration. *MIS Quarterly* 33 (1): 177-195.
- Wijesundara, T. R. 2014. Motivations and usage patterns of social networking sites: exploring cultural differences between United States & Sri Lanka. *Canadian Social Science* 10 (6): 176-185.

سید مهدی نارمنجی

متولد سال ۱۳۶۳، دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی در دانشگاه خوارزمی است. ایشان هم‌اکنون رئیس اداره امور کتابخانه‌ها و همکاری‌های اداره کل کتابخانه‌های عمومی خراسان جنوبی است. رفتار اطلاع‌یابی، تعامل انسان و اطلاعات و کتابخانه‌های عمومی از جمله علایق پژوهشی وی است.

